

Yu. M. Skoryk

The article considers the topicality of future higher school teacher's professional burnout development. The main theoretical approach to the definition of the concept and structure of psycho-physiological burnout was described. The factor analysis of teachers' professional burnout was determined its stages and main presentation were described. The structure of scientific and methodological support in the higher establishments was analyzed. The basic principles of construction of educational program and its impact on the development of resistance to burnout were described. The connection between a modular system and directions leveling of influence of personal and organizational factors of professional burnout on the image of future higher school teacher was found.

Keywords: professional burnout, higher school teacher, standards of education, educational program, professional burnout prevention.

Скорик Юлія Мирославівна – аспірант кафедри педагогіки вищої школи та освітнього менеджменту, викладач кафедри практичної психології Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (м. Черкаси, Україна)

Skoryk Yuliia Miroslovovna – post-graduate student of the Department of pedagogy of the higher school and Educational Management, teacher of the department of practical psychology of Cherkasy National University named after Bohdan Khmelnytsky (Cherkasy, Ukraine)

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор О. П. Савченко

Reviewer – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor O. P. Savchenko

УДК 504:332.122:379.84:378.147

МЕТОДОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ ЛЕКЦІЙНОГО ЗАНЯТТЯ «ЕКОЛОГІЧНА ПАСПОРТИЗАЦІЯ РЕКРЕАЦІЙНИХ ОБ'ЄКТІВ» ДЛЯ ФАХІВЦІВ-ЕКОЛОГІВ

В. П. Строкаль, А. О. Окислюк

В статті теоретично обґрунтовано методологію проведення лекційного заняття на тему «Екологічна паспортизація рекреаційних об'єктів»; визначено зміст й основні складові лекційного заняття (форми, методи, засоби); розкрито актуальність екологічної паспортизації рекреаційних об'єктів.

Ключові слова: методика, лекція, фахівці-екологи, засоби, форми.

Сьогодні вже ні в кого не виникає сумніву в тому, що збереження біорізноманіття в природних й рекреаційних комплексах є

одним із найважливіших пріоритетів сучасної екологічної політики. Виходячи з цього дуже важливою є підготовка висококваліфікованого фахівця у сфері екології, охорони навколишнього середовища та збалансованого природокористування. Саме тому важливим аспектом виступає підготовка та проведення лекційних занять з даної проблематики. Лекція – головна інформаційна магістраль у навчальному процесі вищої школи, що сприяє формуванню цінності, моральності, громадської активності, розумінню соціальних і професійних норм поведінки у сучасному суспільстві. Лекційні заняття студентам, слухачам та науковцям дозволяють оволодівати сучасними науковими методологіями дослідження, поєднуючи інновації, гнучкість програм підготовки у системі вищої освіти для створення сприятливих умов мобільності студентів та майбутнього їхнього працевлаштування.

Тому проблема розроблення й проведення лекційних занять залишається актуальною і частково недослідженою у галузі екології, охорони навколишнього середовища.

Методиці створення та розробки екологічних паспортів рекреаційних об'єктів сьогодні приділяється недостатньо уваги. Окремі дослідження з даної тематики подані в працях заслуженого діяча науки і техніки України, доктора біологічних наук, професора, академіка НАН України Ю. Р. Шеляг-Сосонка (природно-ресурсний аспект розвитку України) [9]; член-кореспондента НАН України, доктора біологічних наук, професора Я. П. Дідуха (екофлора України) [2]; доктора біологічних наук, професора С. Ю. Поповича (природно-заповідна справа на регіональному, національному та міжнародному рівнях розвитку)[4]; заслуженого природоохоронця України, еколога В. Є. Борейка (охорона природи, рекреаційних об'єктів Східного регіону України); член-кореспондента НААН України, доктора сільськогосподарських наук, професора В. П. Ткача (лісокористування, ведення лісового господарства у лісах різних природних зон)[8]; ученого-еколога, доктора біологічних наук, професора В. М. Ісаєнка (екологічна паспортизація туристичних об'єктів)[8]; доктор географічних наук, професор О. О. Бейдик (методологія аналізу рекреаційно-туристичних об'єктів)[3] та інших.

Чимало видатних вчених педагогів значну увагу приділяють методиці підготовки та проведення лекційних занять для студентів різних напрямів підготовки. Проте, підготовці лекційних занять із

створення процедури проведення екологічної паспортизації природних об'єктів для студентів напряму підготовки 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» приділяється недостатня увага. Теорії, методиці і практиці екологічної освіти та освіти для сталого розвитку присвячено праці М. Дробнохода, М. Клименка, В. Некоса, Н. Рідей, О. Созінова, С. Степаненка [6, 7].

Проведений аналіз основних аспектів даної проблематики свідчить про недостатню розробленість проблеми дослідження.

Метою статті було теоретично обґрунтувати роль екологічної паспортизації рекреаційних комплексів та розробити лекційне заняття на тему «екологічна паспортизація рекреаційних об'єктів» для студентів напряму підготовки 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» з дисципліни «Охорона навколишнього середовища (екологічна паспортизація територій і підприємств)». Завдання передбачали визначити основну роль екологічної паспортизації в системі екологічної освіти; розробити теоретичне підґрунття (форми, методи та засоби) для проведення лекції на тему «екологічна паспортизація рекреаційних об'єктів» для студентів напряму підготовки 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» з дисципліни «Охорона навколишнього середовища (екологічна паспортизація територій і підприємств)».

Відповідно до ст. 63 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» до рекреаційних зон належать ділянки суші та водного простору, призначені для організованого масового відпочинку населення і туризму. Рекреаційні зони - це території (акваторії), призначені для організації відпочинку населення, туризму та проведення спортивних заходів. До основних факторів, які впливають на використання рекреаційних ресурсів відносять екологічний стан території. Нині, існує чимало екологічних проблем в державі – забруднення водних ресурсів, повітря, ґрунтів, безладдя в соціально-політичному житті суспільства тощо. Дані фактори обумовлюють необхідність екологічного контролю за станом природних та рекреаційних об'єктів шляхом проведення їх паспортизації[5]. Сутність екологічної паспортизації територій та об'єктів полягає в необхідності інвентаризації основних джерел антропогенних впливів на навколишнє природне середовище,

дотримання природоохоронних норм і правил у процесі природокористування, визначення ступеня використання ресурсів природного середовища і розробка на основі даних паспортизації дієвих природоохоронних заходів[5].

Відповідно до навчального плану підготовки студентів за напрямом 6.040106 «екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» дисципліна «Охорона навколишнього середовища (екологічна паспортизація територій і підприємств)» відноситься до вибіркової дисципліни самостійного вибору ВНЗ і складає 108 годин (3 кредити ECTS) з яких 26 годин відводиться на лекційні заняття. Відповідно до розробленої доктором педагогічних наук, професором Рідей Н.М. та кандидатом педагогічних наук, доцентом Строкаль В.П. робочої програми з даної навчальної дисципліни (за формою № Н-3.04) до структури її відноситься лекція на тему «екологічна паспортизація рекреаційних об'єктів». Вона є однією із основних складових елементів дисципліни, інформація якої надає можливість студентам набути практичних умінь і навичок складання екологічних паспортів та процедури її проведення.

Для підготовки лекції були застосовані інноваційні форми, зокрема лекція-діалог та лекція-прес-конференція, які дозволяють студентам розвивати по черзі певні аспекти процедури проведення екологічної паспортизації рекреаційних об'єктів, удосконалюючи при цьому професійну компетентність, комунікабельність та ініціативність, також дозволяє швидко запам'ятати основні складові паспорту рекреаційного об'єкта. Під час проведення лекції застосовуються ситуаційні та рольові методи навчання, які дають право студентам у процесі рольових ігор у певних ситуаціях розкрити проблему дослідження. Під час проведення лекції велика увага звертається на діалог між викладачем і студентом, що дає можливість студентові проаналізувати отриману інформацію та мати свою точку зору. Під час лекції застосовуються мультимедійні технології (презентація у вигляді діафільму), за рахунок яких підвищується ефективність засвоєння матеріалу з екологічної паспортизації рекреаційних об'єктів. Лекція містить план заняття, висновки до кожного підпункту плану, список літератури (основний і додатковий), запитання для самоконтролю, тестові запитання. До плану входять такі питання як загальні особливості екологічної паспортизації

рекреаційних об'єктів, рекреаційні ресурси України та країн Європейського союзу, нормативно-правове та технічне регулювання у сфері екологічної паспортизації рекреаційних комплексів, структура та принципи заповнення екологічного паспорта рекреаційного об'єкту. У процесі лекційного заняття студенти мають змогу у вигляді діалогу спілкуватися і пропонувати свої власні ідеї для покращення процедури проведення екологічної паспортизації та заходи з метою поліпшення природоохоронної діяльності в межах рекреаційного об'єкту.

Після лекції студенти отримують знання з особливостей поділу і функціонування рекреаційних ресурсів в Україні та країнах Європейського союзу; процедури проведення екологічної паспортизації рекреаційних об'єктів; структури та змісту екологічного паспорта рекреаційного об'єкту; відтворення природних та рекреаційних екосистем, охорони й збереження рекреаційних комплексів; технічного та нормативно-правового регулювання у галузі охорони рекреаційних об'єктів; уміння й навички з використання методики проведення екологічної паспортизації рекреаційних об'єктів та складання екологічного паспорта; розробки планів, програм, стратегій їх розвитку.

В статті обґрунтовано основну роль екологічної паспортизації в системі екологічної освіти; розроблено теоретичне підґрунтя для проведення лекції на тему «екологічна паспортизація рекреаційних об'єктів» для студентів напряму підготовки 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» з дисципліни «Охорона навколишнього середовища (екологічна паспортизація територій і підприємств)».

Література

1. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування: монографія. – К.: ВПЦ Київський університет”, 2001. – 395 с.
2. Дідух Я.П. Екофлора України. Т. 2 / Я.П. Дідух, Р.І. Бурда, С.М. Зиман та ін. – К.: Фітосоціоцентр, 2004. – 480 с.
3. Ісаєнко В.М. Роль екологічної паспортизації туристичних зон Шацького НПП у збереженні природних екосистем [Електронний ресурс] / [Ніколаєв К.Д., Ісаєнко В.М., Бабікова К.О.] // Збірник наукових статей “III-го Всеукраїнського з'їзду екологів з міжнародною участю”. – Вінниця, 2011. – Том.1. – С.230-233. Режим доступу: http://eco.com.ua/sites/eco.com.ua/files/lib1/konf/3vze/zb_m/t1/tom_1_s03_p_230_233.pdf

4. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа. Навчальний посібник. – К.: Арістей, 2007. – 480 с.
5. Рідей Н.М. Екологічна оцінка агробіоценозів: теорія, методика, практика / Рідей Н. М., Строкаль В.П., Рибалко Ю.В. – Херсон: Видавництво Олді - плюс, 2011. – 568 с.
6. Рідей Н. М. Ступенева підготовка майбутніх екологів: теорія і практика: Монографія / за заг. ред. академіка Д. О. Мельничука. – Херсон: Видавництво Олді-плюс, 2-ге вид. перероблене і доповнене, 2011. – 650 с.
7. Строкаль В.П. Методика організацій навчальних практик у майбутніх екологів: монографія / За заг. ред. д.пед.н., професора Н. М. Рідей / – Херсон: Грінь Д.С., 2012. – 264 с.
8. Ткач В.П. Лісівнича академія наук України: Довідник / За редакцією професора Ю. М. Дебринюка. – Львів: Камула, 2010. – 340 с.
9. Шеляг-Сосонко Ю.Р. Природно-ресурсний аспект розвитку України. – Київ: Видавничий дім "KM Academia", 2001. – 108 с.

МЕТОДОЛОГИЯ ПРОВЕДЕНИЯ ЛЕКЦИОННОГО ЗАНЯТИЯ «ЭКОЛОГИЧЕСКАЯ ПАСПОРТИЗАЦИЯ РЕКРЕАЦИОННЫХ ОБЪЕКТОВ» ДЛЯ СПЕЦИАЛИСТОВ-ЭКОЛОГОВ

В. П. Строкаль, А. О. Оксисюк

В статье теоретически обосновано методологию проведения лекционного занятия на тему «Экологическая паспортизация рекреационных объектов», определены содержание и основные составляющие лекционного занятия (формы, методы, средства), раскрыто актуальность экологической паспортизации рекреационных объектов.

***Ключевые слова:** методика, лекция, специалисты-экологи, средства, формы.*

METHODOLOGY of REALIZATION of LECTURE EMPLOYMENT «ECOLOGICAL passport SYSTEM of RECREATIONAL OBJECTS» FOR SPECIALISTS-ENVIRONMENTALISTS

V. P. Stokol, A. O. Oksituk

This paper theoretically grounded methodology of lectures on "Environmental certification of recreational facilities", and defined the content of the main components of the lecture classes (forms, methods, tools); rokryto relevance of ecological certification of recreational facilities.

***Key words:** methods, lecture, environmental specialists, mass, shape.*

Строкаль Віта Петрівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри екології агросфери та екологічного контролю, Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна) strokalitya@i.ua

Оксисюк Аліна Олександрівна – студент ОКР «Магістр» факультету екології і сталого розвитку спеціальності 8.04010601 «Екологія та охорона навколишнього середовища» (м. Київ, Україна) strokalitya@i.ua

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор Н. М. Рідей